

अध्याय १० वा.

श्रीगणेशायनमः । श्रीसरस्वत्यैनमः । श्रीगुरुभ्योनमः ॥

श्रीसीतारामचंद्राभ्यांनमः । श्रीकुलदेवतायैनमः ।

श्रीसद्गुरुसार्ङ्गनाथायनमः ॥

जो सर्वलोकहितीं रत । ब्रह्म स्वरूपीं नित्यस्थित ॥

स्मरा तथातें अविरत । प्रेम भरित अंतरें ॥ १ ॥

जयाच्या स्मरणमात्रेंच । उकले जन्ममरणाचा पैच ॥

साधनांत साधन तें हेंच । नाहीं वेंच कपर्दिक ॥ २ ॥

अल्प प्रयासें अनल्पफळ । अनायासें हाता ये सकळ ॥

जोंवरी हा इंद्रियक्षण अविकल । तोंवरी पळपळ साधावे ॥ ३ ॥

इतर देव सारे मायिक । गुरुचि शाश्वत देव एक ॥

चरणीं ठेवितां विश्वास देख । रेखेवर मेख मारीतो ॥ ४ ॥

जेथें सद्गुरु सेवा चोखट । संसाराचें समूळ तळपट ॥

न्याय मीमांसादि घटपट । नलग्गे खटपट कांहींही ॥ ५ ॥

अधिभूत आणि अध्यात्मिक । तिसरें दुःख तें अधिदैविक ॥

तरून जाती भक्त भाविक । होतां नाविक सद्गुरु ॥ ६ ॥

तरुं जातां लौकिक सागर । विश्वास लागे नावाडियावर ॥

तोच तरावया भवसागर । निजगुरुवर ठेवावा ॥ ७ ॥

पाहोनि भक्तांची भाव भक्ति । करितो करतलगत संविच्छि ॥

आनंद लक्षण मोक्षप्राप्ति । देतो हातीं लीलेनें ॥ ८ ॥

यद्दर्शनें हृदयग्रंथी । तुटेहो सर्व विषयनिवृत्ति ॥

संचित क्रियमाण क्षयाजाती । गावूं चरितीं तयाते ॥ ९ ॥

अष्टमोध्यारीं जाहलें कथन । नरजन्माचें प्रयोजन ॥

नवमीं भिक्षावृत्तीचें गहन । गूजवर्णन परिसिलें ॥ १० ॥

बायजाबाईची भाजीभाकर । खुशालचंदाचा समाचार ॥

म्हळसापती तात्यांचा शयनप्रकार । श्रवणसुखकर वानिला ॥११॥

आतां श्रोते दत्तचित्त । ऐका पुढील बाबांचें चरित ॥

कैसे ते राहात कोठें निजत । कैसे विचरत अलक्ष्य ॥ १२ ॥

केवढा लौकिक आयुर्दाय । हिंदूयवनां उभयां माय ॥

वाघाबकन्यांच्या विश्वासा ठाय । प्रेमें निःसंशय विहरती ॥१३॥

झाली पोटापाण्याची कहाणी । आतां कैसी साईची रहाणी ॥

कोठें ते निजत कोण्याठिकाणीं । सादर श्रवणीं श्रोते व्हा ॥१४॥

चौहातीं लांब लांकडी फळी । रुंद एक वीतचि सगळी ॥

झोपाळ्यापरी आढ्यास टांगिली । चिंध्यांहीं बांधिली उभयाघ्नीं ॥१५॥

ऐशा फळीवरी बाबा निजत । उशापायथ्या पणत्या जळत ॥

केव्हां चढत केव्हां उतरत । अलक्ष्य गति तयांची ॥ १६ ॥

मान वांकवून वरतीं बैसती । किंवा तिच्यावर निद्रिस्त असती ॥

परी ते केव्हां चढती केव्हां उतरती । नकळे ते गति कवणाही ॥१७॥

ऐसी चिंध्यांनीं बांधिली फळी । वजन बाबांचें कैसें सांभाळी ॥

महासिद्धि असतां जवळी । नांवाला फळी केवळ ती ॥ १८ ॥

अतिसूक्ष्म कण डोळां खुपे । तेथें अणिमावंत सुखें लपे ॥
 माशी कीड मुंगी या रूपें । संचार सोपे बाबांचे ॥ १९ ॥
 अणिमा जयाचे घरची दासी । वेळ कां तयातें होतां माशी ॥
 बसेल जो अधांतरीं आकाशीं । मात त्या कायसी फळीचीं ॥२०॥
 अणिमा महिमा लघिमा आदि । अष्टसिद्धि नवनिधि ॥
 बद्धांजुली उभ्या जयाच्या संनिधी । फळी त्या नुसधी निमित्तां ॥२१॥
 कीड मुंगी सूकर श्वान । पशु पक्षी मनुष्य जाण ॥
 राजा रंक थोर सान । समसमान पाही जो ॥ २२ ॥
 दिसाया जरी शिरडीनिवासी । साडेतीन हाताची मिराशी ॥
 तरी ते सर्व हृदयवासी । पुण्यराशी महाराज ॥ २३ ॥
 अंतरीं निःसंग उदास । बाहेर लोकसंग्रहाचा सोस ॥
 अंतरीं जरी परम निराश । बाहेर पाश भक्तांचा ॥ २४ ॥
 अंतरीं अत्यंत निष्काम । बाह्यतः भक्तार्थ अति सकाम ॥
 अंतरीं निजशांतीचें धाम । बाह्यभक्त्या संतप्त ॥ २५ ॥
 अंतरीं परब्रह्मस्थिति । बाहेर दावी पैशाचवृत्ति ॥
 अंतरीं अद्वैत प्रीती । बाह्यतः गुंती विश्वाची ॥ २६ ॥
 कधीं पाही प्रेमभावें । कधीं पाषाण घेऊनि धांवें ॥
 कधीं शिव्या शापातें द्यावें । कधीं कवटाळावें स्वानंदें ॥ २७ ॥
 कधीं शांत दांत उपरत । तितिक्षू सदां समाहित ॥
 आत्मस्थित आणि आत्मरत । प्रसन्न चित्त भक्तांसी ॥ २८ ॥
 एकासनीं नित्य लीन । नाहीं जयासीं गमनागमन ॥
 सटका जयाचें दंडनिधान । तूण्यत्रस्थान निश्चित ॥ २९ ॥

नाहीं कीर्तिं वित्तैषणा । भिक्षाचर्य प्राण रक्षणा ॥
 करूनी ऐशिया योगारोहणा कालक्रमणा करी जो ॥ ३० ॥
 प्रत्यक्ष संन्यास वेश यति । सटका तोच दंड हातीं ॥
 अह्ना मालीक वाक्यानुवृत्ति । भक्तप्रीति अखंड ॥ ३१ ॥
 ऐशी साईची सगुणमूर्ति । मनुष्यरूपें अभिव्यक्ति ॥
 पूर्व पुण्याजित ही संपत्ति । अवचित हातीं लाधली ॥ ३२ ॥
 तयासी जे मनुष्य भाविती । मंदभाग्य ते मंदमति ॥
 विचित्र जयांची दैवगति । तयां हे प्राप्ती कैसेनी ॥ ३३ ॥
 साई आत्मबोधाची खाण । साई आनंद विग्रहपूर्ण ॥
 धरा कास तयाची तूर्ण । भवार्णव संपूर्ण तराया ॥ ३४ ॥
 खरेंच जें अपार अनंत । भरलें आब्रम्हस्तंब पर्यंत ॥
 ऐसें जें निरंतर अभिन्न अत्यंत । मूर्तिमंत तें बाबा ॥ ३५ ॥
 कलियुगाचा कालप्रसार । चार लक्ष बत्तीस हजार ॥
 भरतां स्थूलमानें पांच हजार । झाला अवतार बाबांचा ॥ ३६ ॥
 येथें श्रोते आशंका घेती । ठावी नसतां जन्मतिथि ॥
 काय आधारें केले हें निश्चिती । सादर चितीं परिसीजे ॥ ३७ ॥
 आनिर्वाणकृतसंकल्पेसीं । होऊनि शिरडी क्षेत्रनिवासी ॥
 कंठिले साठ संवत्सरासीं । क्षेत्रसंन्यासी वृत्तीनें ॥ ३८ ॥
 सोळा वर्षांचिया वयास । आरंभीं बाबा प्रगटले शिरडिस ॥
 तीन वर्षे ते समयास । करूनि वास होते ते ॥ ३९ ॥
 तेथून मग जे कोठें सटकले । दूर निजामशाहींत आढळले ॥
 ते मग वन्हाडासमवेत आले । शिरडीस राहिले अक्षयी ॥४०॥

वीस वर्षे होती बयास । तेथून अखंड शिरडी सहवाम ॥

तेथेंच साठ वर्षे वास । सर्वत्रांस हें ठावें ॥ ४१ ॥

शके अठराशें चाळीस । आश्विन शुद्ध दशमीस ॥

विजयादशमीचे सुमूर्हतास । बाबा निजवास पावले ॥ ४२ ॥

एवं ऐशींचा आयुर्दाय । स्थूलमानाचा हा निश्चय ॥

कीं शके सतराशें साठ होय । जन्म निर्णय बाबांचा ॥ ४३ ॥

काळाच्या माथां देणार पाय । ऐसिया महात्म्यांचा आयुर्दाय ॥

करवेल कधीं निश्चित काय । अवघड हें कार्य साधाया ॥ ४४ ॥

महात्मे नित्य स्वस्थानीं स्थित । जन्म आणि मरण विरहीत ॥

दिनमणीस कैचा उदयास्त । तो तों अचल स्वस्थ सदा ॥ ४५ ॥

शके सोळाशें तीन सालीं । रामदासांची समाधी झाली ॥

पुरीं दोनही न शतकें गेलीं । उदया आली ही मूर्ति ॥ ४६ ॥

भरत भूमी यवनाक्रांत । हिंदू नृप पादाक्रांत ॥

भक्तिमार्ग झाला लुप्त । धर्मरहित जन झाले ॥ ४७ ॥

तें रामदास झाले निर्माण । शिवरायातें हातीं धरून ॥

केलें यवनापासून राज्यरक्षण । गोब्राह्मण संरक्षण ॥ ४८ ॥

पुरीं दोनही न शतकें गेलीं । पूर्वील घडी पुनश्च बिघडली ॥

हिंदू अविंधीं दुही पडली । ती मग तोडिली बाबांनीं ॥ ४९ ॥

राभ आणि रहीम एक । यत्किंचितही नाही फरक ॥

मग भक्तीच धरावी कां अटक । वर्तावे तुटक किमर्थ ॥ ५० ॥

काय तुम्ही लेंकरें मूढ । बांधा हिंदू अविंधाची सांगड ॥

व्हा दृढ सुविचारारूढ । तरीच पैलथड पावाल ॥ ५१ ॥

वादावादी नाही बरी । नको कुणाची बरोबरी ॥

व्हा नित्य निजहिताचे विचारी । रक्षील श्रीहरी तुम्हांला ॥५२॥

योगयागतपज्ञान । हें सर्व हरिप्राप्तीचें साधन ॥

असून हें जो हरि विहीन । व्यर्थ जनन त्याचें ॥ ५३ ॥

कोणी कांहीं केलिया अपकार । आपण न करणें प्रतिकार ॥

करवेल तरी करा उपकार । उपदेश सार हा त्यांचा ॥ ५४ ॥

स्वार्थास तैसाच परमार्थास । उपदेश हा हितावह बहुवस ॥

उच्च नीच स्त्री शूद्रास । धोपट सकळांस हा मार्ग ॥ ५५ ॥

स्वप्नींच्या राज्याचें वैभव । जागें झालिया जैसैं वाव ॥

तैसाच संसार केवळ भाव । भावना ही त्याची ॥ ५६ ॥

देहादि सुखदुःखमिथ्यत्व । हेंच जयाचें प्रपंचतत्व ॥

निजानुसंधानें स्वप्न भ्रमत्व । दवडोनी मुक्तत्व साधिलें ॥ ५७ ॥

पाहोनी शिष्याची बद्धता । अतिकळवळा जयाचे चित्ता

कैसी लाधेल देहातीतता । हेचि चिंता अहर्निश ॥ ५८ ॥

अहंब्रम्हाकारवृत्ति । अखंडानंदाची मूर्ति ॥

निर्विकल्प चित्तस्थिति । येई निवृत्ति विसाविया ॥ ५९ ॥

घेऊनियां टाळ विणें । दारोदार भटकणें ॥

आल्या गेल्या केविलवाणें । हात पसरणें ठावे ना ॥ ६० ॥

बहुत ऐसे असती गुरु । शिष्य करिती धरधरूं ॥

देती बळेंच कान मंतरु । सितहनी वित्तार्थ ॥ ६१ ॥

शिष्यास धर्माची शिक्षण । स्वयें अधर्माचें आचरण ॥

त्याचेनि कसैं भवतरण । जन्म मरण चुकेल ॥ ६२ ॥

आपुल्या धार्मिकत्वाची ख्याति । व्हावी झेंडे फडकावे जगतीं ॥
हें लवही न जयाचें चित्तीं । ऐसी ही मूर्ति साईची ॥ ६३ ॥

देहाभिमाना न जेथें वसती । शिष्या ठायीं अत्यंत प्रीति
सदैव जेथें हेच प्रवृत्ति । ऐसी ही मूर्ति साईची ॥ ६४ ॥

नियत आणि अनियत गुरु । असती गुरु दो प्रकारू ॥
एकेकाचा कार्य निर्धारू । स्पष्ट करूं श्रोतियां ॥ ६५ ॥

दैवी संपत्ति परिपक्व करणें । निर्मल होणें अंतःकरणें ॥
एवढेंच अनियत गुरुचें देणें । मार्गीं लावणें मोक्षाच्या ॥ ६६ ॥

नियत गुरुशीं होतां सख्य । द्वैत जाऊनि होय ऐक्य ॥
तत्वमसी महावाक्य । तयाची साक्ष तो दावी ॥ ६७ ॥

चराचरीं भरले गुरु । भक्तार्थ होती साकारू ॥

सरतां अवतार कार्यभारू । निजावतारू संपविती ॥ ६८ ॥

या द्वितीय कोटींतील साई । चरित्र तयाचें वर्णूं मी कायी ॥
जैसी तो मज बुद्धि देई । तैसेच होई लेखन हें ॥ ६९ ॥

लौकिकी विद्यांचे अनेक गुरु । स्वरूपीं स्थापी तोचि सद्गुरु ॥
समर्थ तोचि जो दावी भवपारू । महिमा अगोचरू तयाचा ॥७०॥

जो जो जाई कराया दर्शन । तयाचें भूत भविष्य वर्तमान ॥
साई न पुसतां करिती निवेदन । ऊण खूण संपूर्ण ॥ ७१ ॥

ब्रह्मभावे भूतमात्र । अवलोकीं जो सर्वत्र ॥

देखे सम साम्ये अरि मित्र । भेद तिळमात्र नेणे जो ॥७२॥

निरपेक्ष आणि समदर्शी । अपकारियांही अमृत वर्षी ॥

समचित्त उत्कर्षापकर्षीं । स्पर्शी विकल्प ना जयातें ॥ ७३ ॥

वर्ततां या नश्वर देहीं । देह गेहीं जो गुंतला नाही ॥
 दिसाया देही अंतरीं विदेही । तो येच देहीं निर्मुक्त ॥ ७४ ॥
 धन्य शिरडीचे जन । साईच ज्यांचें देवतार्चन ॥
 करितां अशन भोजन शयन । अखंड चिंतन साईचें ॥ ७५ ॥
 धन्य धन्य त्यांची प्रेमळता । स्वळ्यांत परसांत कामें करितां ॥
 दळतां कांडतां डेरे घुसळतां । महिमा गातात बाबांचा ॥ ७६ ॥
 आसनीं भोजनीं शयनीं । बाबांच्या नांवाची अक्षय स्मरणीं ॥
 एका बाबावीण दुजा कोणी । देव ज्यांनीं नाठविला ॥ ७७ ॥
 काय त्या बायांचा प्रेमा तरी । काय त्यांचे प्रेमाची माधुरी ॥
 निर्मळ प्रेमचि कवन करी । विद्वत्ता न करी कवनास ॥ ७८ ॥
 साधी सरळ भाषा खरी । विद्या नाही तिळभरी ॥
 त्यांतून जें कवित्व चमक मारी । मान चातुरीं डोलविजे ॥ ७९ ॥
 स्वच्या प्रेमाचें आविर्भवन । त्या नांव खरें कवन ॥
 तें या बायांच्या वाणीमधून । श्रोतीं पाहून घ्यावें कीं ॥ ८० ॥
 असेल साईबाबांची इच्छा । पूर्ण संग्रह लाधेल यांचा ॥
 पुरेल श्रोतियांची श्रवणेच्छा । अध्याय कवनांचा होईल ॥ ८१ ॥
 असो निराकार भक्तकूपें । शिरडींत प्रगटले साईरूपें ॥
 देहाहंकार विकार लोपें । भक्ती स्वरूपें ओळखीजे ॥ ८२ ॥
 अथवा भक्तांचें पुण्य फळलें । तें प्राप्तकाल वसंत मेळें ॥
 साईरूपें पूर्ण अंकुरलें । फळा आलें शिरडींत ॥ ८३ ॥
 अनिर्वाच्या फुटली वाचा । अजन्म्यासी जन्म साचा ॥
 अमूर्तीच्या मूर्तीचा साचा । करुण रसांचा ओतीव ॥ ८४ ॥

यशवंत आणि श्रीमंत । वैराग्यशाली ज्ञानवंत ॥

ऐश्वर्य औदार्य मंडित । षड्-गुणान्वित मूर्ति हे ॥ ८५ ॥

विलक्षण बाबांचा निग्रह । स्वयं जरी अपरिग्रह ॥

अमूर्त तरी धरिती विग्रह । भक्तानुग्रह कारणें ॥ ८६ ॥

काय तयांचा कृपाप्रभाव । घेती भक्तांचा जडवूनि भाव ॥

नाहीं तरी तयाचा ठाव । कोण देव गिवसिता ॥ ८७ ॥

वाग्देवता जें वदूं न धजे । श्रवणही जें परिसतां लाजे ॥

ऐसे बोल भक्त कल्याणकार्जे । साईमहाराजें वदावें ॥ ८८ ॥

जया शब्दांचा अनुवाद करणें । तयांहून बरें मुकेंच असणें ॥

परी न बरवें कर्तव्या चुकणें । म्हणोनि वदणें प्राप्त झालें ॥ ८९ ॥

भक्तकणवा बाबांची वाणी । बदती झाली अति लीनपणी ॥

“ दासानुदास मी तुमचा ऋणी । निवालों दर्शनीं तुमचिया ॥ ९० ॥

“ ही एक तुमचीच कृपा मोठी । झाली मज तुमचे पायांची भेटी ॥

“ किडा मी तुमचे विष्टे पोटीं । धन्य मी सृष्टी तेणेंनी ” ॥ ९१ ॥

काय बाबांची ही लीनता । नम्रपणाची ही हौस चित्ता

काय ही उच्च निरभिमानता । शालीनता ही तैशीच ॥ ९२ ॥

वरील हे बाबांचें उद्धार । खरें म्हणून केलें कीं सादर ॥

कोणास वाढेल हा अनादर । तरी मी पदर पसरितों ॥ ९३ ॥

विटाळ झाला असेल वाचे । पापही टाळवया श्रवणाचें ॥

आवर्तन करूं साईनामाचें । दोष सकळांचे जळतील ॥ ९४ ॥

जन्मोजन्मींच्या आमुच्या तपा । फळ ती केवळ साईकृपा ॥

तुषार्तासी जैसी प्रपा । तैसी अपार सुखदाती ॥ ९५ ॥

जिह्वाद्वारा रस चाखिती । ऐसे समस्तां जरी भासती ॥
 परी ते चाखिलें हें नेणती । रसस्फूर्ति न रसनेसी ॥ ९६ ॥
 जयासी नाहीं विषय स्फूर्ति । कैसे तरी ते विषय सेविती ॥
 विषय जयाच्या इंद्रियां न शिवती । ते काय गुंतती विषयांत ॥ ९७ ॥
 नयनद्वारें अवलोकिती । पदार्थ जे जे येतील पुढती ॥
 परि ते अवलोकिले नेणती । स्फूर्ति देखती तेथना ॥ ९८ ॥
 जैसी हनुमंताची गर्भकास । गोचर एक मातेस कीं रामास ॥
 मग त्याचे ब्रह्मचर्यास । तुलना कवणास करवेल ॥ ९९ ॥
 जेथें माते न लिंगावलोकन । इतरांचें तें काय कथन ॥
 बाबांचें ब्रह्मचर्यही परम कठीण । पूर्णपण तें अपूर्व ॥ १०० ॥
 कासे कौपीन लंगोटी । लिंग अजागल स्तन कोटी ॥
 केवळ मूत्र विसर्ग परिपाठी । अवयवां पोटीं अवयव ॥ १०१ ॥
 ऐसी बाबांची देहस्थिती । इंद्रियें जरी कर्मीं प्रवर्तती ॥
 तरी त्यांस विषयस्फूर्ति । लव संविती असेना ॥ १०२ ॥
 सत्व रज तमादि गुणां । सर्वें इंद्रियें खिळिलीं ठाणा ॥
 जरी लौकिकी कर्तेपणा । संगी कोणा नातळती ॥ १०३ ॥
 निःसंग चिन्मात्र आत्माराम । काम क्रोधां विश्रामधाम ॥
 बाबा सदैव निष्काम । अवाप्त काम पूर्णत्वें ॥ १०४ ॥
 ऐसी त्यांची मुक्तस्थिति । विषयही जयांस ब्रह्म होती ॥
 पुण्य पापाच्या परती । पूर्ण निवृत्ति स्थान तें ॥ १०५ ॥

नानावल्लीनें उठ म्हणतां । गादी सोडून झाला जो परता ॥
जया ठायीं देहाभिमानता । अथवा विषमता स्वप्नीं ना ॥ १०६ ॥
इहलोकीं न प्राप्तव्य कांहीं । साध्य परलोकींही उरलें नाहीं ॥
ऐसा हा केवळ लोकानुग्रही । संत ये मही अवतरला ॥ १०७ ॥
ऐसे हे संत करुणाघन ॥ अवतारा येण्याचें प्रयोजन ॥
परानुग्रहावीण ना आन । कृपाळू पूर्ण परहितीं ॥ १०८ ॥
हृदय यांचें जैसें लोणी । अतीव मृदु म्हणती कोणी ॥
परी संत द्रवतील परतापणीं । निज तापेंच पाझरणी लोणिया ॥ १०९ ॥
कफनी ठिगळ्यांची जयाचें वसन । तरट जयाचें आसनास्तरण ॥
वृत्ति शून्य जयाचें मन । रौप्य सिंहासन काय त्या ॥ ११० ॥

१ नानावल्ली म्हणून एक पिशाच्च वृत्तीनें राहणारे घष्टपुष्ट गृहस्थ बरीच मुदत शिडींत राहिले होते. त्यांनी तेथें असल्या मुदतींत अतोनात स्वैरवर्तन केलें. श्री साईबाबांच्या दरवारचा बंदोबस्त ठेवण्याकडे त्यांचें फार लक्ष असे. लहर लागल्यास कोणास कवटाळीत तर कोणाच्या थोबाडीतही भडकावीत. कधीं सर्वांग चिखलांत माखवून, कधीं वानर वेष घेऊन व गावांतील पोरांस वानर वेष देऊन सभामंडपांत येत व खूप गडबड करीत असत. श्रीसमर्थावर त्यांचें व त्यांचेवर श्रीसमर्थाचें फार प्रेम असें. एकदां लहरींत येऊन साईबाबांचा हात धरून त्यांजला यांनीं गादीवरून उठविलें व एक मिनिटभर आपण त्यांचे गादीवर बसले आणि लगेच त्यांना अत्यादरपूर्वक गादीवर बसवून त्यांना साष्टांग नमस्कार घातला. हे गृहस्थ साईबाबांस काका म्हणून हाक मारीत व साईबाबांनी देह ठेवल्यापाठीं त्यांनीं जें दुखणें घेतलें त्या दुखण्यानें साईबाबांच्या देहावसानाच्या तेराव्याच दिवशीं त्यांनी काका काका म्हणून आपला देह ठेविला. त्यांचें स्मारक म्हणून शिडीस त्यांचे देहावर एक समाधि बांधण्यांत आलेली आहे.

२ परक्यास झालेल्या तापानें.

पाहोनि भक्त भावाकडे । तयास जरी गमलें तें सांकडे ॥
 तरी ते लोटितां पाठीकडे । लक्ष्मी तिकडे देतीना ॥ १११ ॥
 बाबा शिरडी सरोवरीचें कमळ । भक्त सेविती परिमळ ॥
 अभागी भेकांचे वांटयास चिखल । सर्व काळ कालविती ॥ ११२ ॥
 कोणा न सांगें आसन । प्राणापान वा इंद्रियदमन ॥
 मंत्र तंत्र वा यंत्र भजन । फुंकणें कान तेंही ना ॥ ११३ ॥
 लौकिकीं दिसती लोकाचारी । परी अंतरीची आणिकपरी ॥
 अत्यंत दक्ष व्यवहारीं । नये कुसरी दुजयातें ॥ ११४ ॥
 भक्तार्थ धरिती आकार । तदर्थचि तयांचे विकार ॥
 हे संतांचे लौकिकाचार । जाणा साचार सकळिक ॥ ११५ ॥
 साई महाराज संतनिधान । केवळ शुद्ध परमानंद स्थान ॥
 तया माझें साष्टांग वंदन । निरभिमान निर्लेप ॥ ११६ ॥
 महत्पुण्य पावन तें स्थान । जेथें महाराज आले चालून ॥
 गांठी पूर्ण संचित असल्यावीण । ऐसें निधान दुर्लभ ॥ ११७ ॥
 शुद्ध बीजाचीया पोटीं । येती फळें रसाळ गोमटीं ॥
 या प्रसिद्ध उक्तीची कसवटी । घेतली शिरडींत लोकांनी ॥ ११८ ॥
 तो ना हिंदू ना यवन । तया ना आश्रम ना वर्ण ॥
 परी करी समूळ निकृंतन । निःसंतान भवाचें ॥ ११९ ॥
 अनंत अपार जैसें गगन । तैसें बाबांचे चरित्र गहन ॥
 तयांचें तें यथार्थ आकलन । तयावीण कोण करी ॥ १२० ॥
 चित्ताचें काम चिंतन । क्षण न उगलें चिंतनावीण ॥
 विषय दिल्या त्या विषय चिंतन । गुरू चिंतन त्या गुरू दिधल्या ॥ १२१ ॥

तरी सर्वेन्द्रियांचे करून कान । ऐकिलेत जें गुरु महिमान ॥

तें सहज स्मरण सहज भजन । सहज कीर्तन साईचें ॥ १२२ ॥

पंचाग्निसाधन यज्ञयाग । मंत्रतंत्र अष्टांगयोग ॥

द्विजांसीच हे शक्य प्रयोग । काय उपयोग इतरांना ॥ १२३ ॥

तैशा नव्हेत संतकथा । सकलां लाविती त्या सत्पथा ॥

भवभयाची हरिती व्यथा । निज परमार्था प्रकटिती ॥ १२४ ॥

संतकथा श्रवण मनन । परिशीलन व निदिध्यासन ॥

द्विजशूद्र वा स्त्रीजन । येणें पावन होतात ॥ १२५ ॥

प्रेमचि नाही जयाचे ठायीं । ऐसा मानव होणेंच नाहीं ॥

कोणाचें कांहीं कोणाचें कांहीं । अधिष्ठान पाहीं आनान ॥ १२६ ॥

कोणाचें प्रेमाची जागा संतती । कोणाची ती धनमान संपत्ति ॥

देह गेह लौकिक कीर्ति । विद्या प्राप्ती कोणाची ॥ १२७ ॥

प्रेम जें विषयीं वाटतें । तें सर्व जें एकवटतें ॥

हरिचरण मुशींत जें आटतें । तें तें प्रगटतें भक्तिरूपें ॥ १२८ ॥

म्हणवूनी देह प्रपंचाला सोपा । चित्त साई चरणीं समर्पा ॥

मग त्याची होईल कृपा । उपाय सोपा हा एक ॥ १२९ ॥

ऐसें याही अल्प साधनीं । महलाभ हो घडतो जनीं ॥

तरी या श्रेय संपादनीं । औदासिन्य कैसेंपा ॥ १३० ॥

सहजीं श्रोतियां अंतरीं । आशंकेची उठेल लहरी ॥

महलाभ अल्पोपायीं तरी । नादरिती कां बहुजन ॥ १३१ ॥

आहे यासी एकचि कारण । लालसाही नुपजे भगवत्कृपेवीण ॥

तोच भगवंत जडं सुप्रसन्न । प्रकटे श्रवण लालसा ॥ १३२ ॥

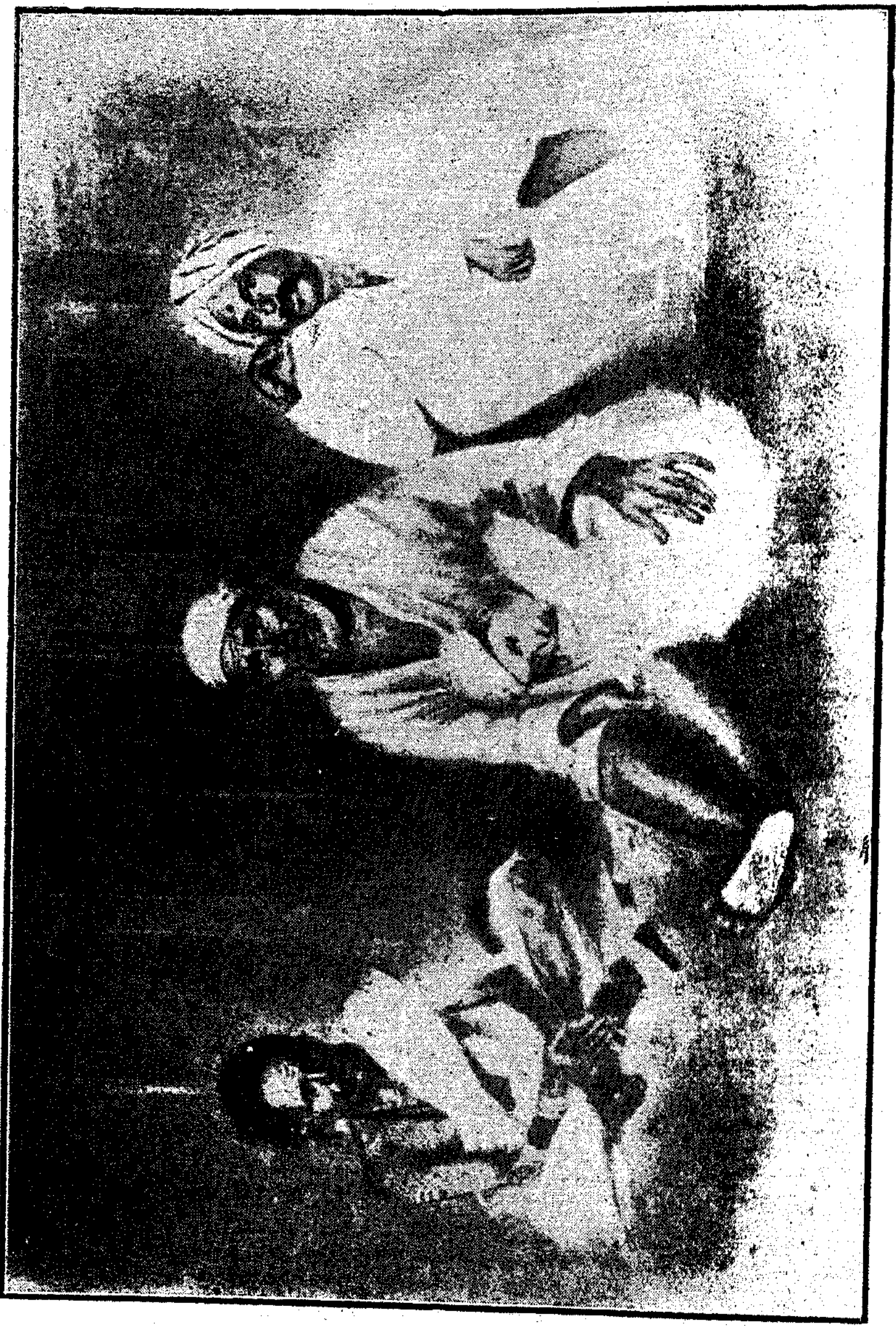
तरी साईस जाई शरण । कृपा करील नारायण ॥
 श्रवण लालसेचें होईल जनन । स्वल्पसाधन हातीं ये ॥ १३३ ॥
 गुरुकथेची सत्संगति । धरा उगवा संसार गुंती ॥
 यांतचि तुमचें सार्थक निश्चिती । विकल्प चितीं न धरावा ॥ १३४ ॥
 सोडूनियां लाख चतुराई । स्मरा निरंतर साई साई ॥
 बेडा पार होईल पाही । संदेह कांहीं न धरावा ॥ १३५ ॥
 हे नाहीत माझे बोल । असती साई मुखींचे सखोल ॥
 मानूं नका हो हे फोल । याचें तें तोल करूं नका ॥ १३६ ॥
 कुसंग तेथून सर्व खोटा । तो महद्दुःखांचा वसोटा ॥
 नकळतचि नेईल अव्हांटा । देईल फांटा सौख्याला ॥ १३७ ॥
 एका साईनाथावांचून । अथवा एका सद्गुरुवीण ॥
 कुसंगाचें परिमार्जन । करील आन कवणकीं ॥ १३८ ॥
 कळवळ्याचे गुरुमुखांतून । निघालें जें गुरुवचन ॥
 करा करा भक्त हो जतन । कुसंग निरसन होईल ॥ १३९ ॥
 सृष्टिजात डोळां भरते । सौंदर्य लोलूप मन तें रमतें ॥
 तीच दृष्टी जें मार्गें परते । तें तीच रतें सत्संगीं ॥ १४० ॥
 इतुकें सत्संगाचें महिमान । समूळ निर्दळी देहाभिमान ॥
 म्हणून सत्संगापरतें साधन । पाहतां आन असेना ॥ १४१ ॥
 धरावा नित्य सत्संग । इतर संग नित्य सव्यंग ॥
 सत्संग एकचि निर्व्यंग । अंग प्रत्यंग निर्मळ ॥ १४२ ॥
 सत्संग तोडी देहासक्ति । एवढी बलवत्तर तयाची शक्ति ॥
 एथ एकदां जडल्या भक्ति । संसार निर्मुक्ति रोकडी ॥ १४३ ॥

भाग्ये घडल्या सत्संग । सहज उपदेश यथा सांग ॥
 तत्क्षणीं विरे कुसंग । रमते निःसंग मन तेथे ॥ १४४ ॥
 च्हावया परमार्थी रिधाव । विषय विरक्ति एक उपाव ॥
 न धरितां सत्संगाची हाव । स्वरूप ठाव लागेना ॥ १४५ ॥
 सुखापाठीं येते दुःख । दुःखापाठींच येते सुख ॥
 सुखासी जीव सदा सन्मुख । तोचि विन्मुख दुःखासी ॥ १४६ ॥
 च्हा सन्मुख वा विन्मुख । होणार होते आवश्यक ॥
 या उभय भोगांचा मोचक । संगचि एक संतांचा ॥ १४७ ॥
 सत्संगे नासे देहाभिमान । सत्संगे तुटे जन्ममरण ॥
 सत्संगे भेटे चैतन्यघन । ग्रंथीं विच्छेदन तात्काळ ॥ १४८ ॥
 पावावया उत्तम गति । पावन एक संत संगति ॥
 शरण जातां अनन्य गति । निज विश्रान्ति आंदणीं ॥ १४९ ॥
 नाहीं नाम नाहीं नमन । नाहीं भाव नाहीं भजन ॥
 तथा कराया निजपरायण । संत महाजन अवतार ॥ १५० ॥
 गंगाभागीरथी गोदा । कृष्णा वेण्या कौवेरी नर्मदा ॥
 याही वांछिती साधूच्या पदा । येतील कदा स्नानार्थ ॥ १५१ ॥
 जगाचीं पातके स्वये क्षालिती । परी त्यांची पाप निवृत्ति ॥
 विना संत पद प्राप्ति । होईना ती कदापि ॥ १५२ ॥
 जन्मांतरींचें भाग्य उदेलें । महाराज साईचें शरण जोडले ॥
 जन्ममरण ठायींच ठेलें । भव भय हरलें समस्त ॥ १५३ ॥
 आतां संत श्रोते जन । केल्या श्रावणाचें करूं मनन ॥
 विसावा वेळ आपण । पुढील निरूपण पुढारा ॥ १५४ ॥

हेमाड साईस शरण । मी तो त्याच्या पायींची वहाण ॥
 करीत राहीन कथा निरूपण । होईन सुख संपन्न तितुकेंनी ॥१५५॥
 काय तें मनोहर गोमटे ध्यान । मशीदीचें कडेवर राहून ।
 करीत एकेका उदी प्रदान । भक्तकल्याण हेतूनें ॥ १५६ ॥
 संसार मिथ्या जयाचें ज्ञान । ब्रम्हानंदीं अखंड लीन ॥
 मन सदैव उफललें सुमन । साष्टांग नमन त्यातें ॥ १५७ ॥
 डोळा जें घाली ज्ञानांजन । ठायींच पाडी निजनिधान ॥
 ऐसें जया साईचें महिमान । साष्टांग वंदन त्यातें ॥ १५८ ॥
 पुढील अध्याय याहून बरा । अंतरीं शिरतां श्रवण द्वारा ॥
 करील पुनीत हृदय मंदिरा । खळ मळ सारा दवडील ॥ १५९ ॥
 इति श्री संत सज्जन प्रेरिते । भक्त हेमाडपंत विरचिते ॥
 श्री साई समर्थ सच्चरिते । श्री साई समर्थ महिमानं नाम ॥१६०॥

वृशमोध्यायः । श्री साईनाथार्पणमस्तु शुभंभवतु ॥

श्रीसाईबाबा एका मुलास मांडीवर घेऊन बसले आहेत. त्यांचे उजवे बाजूस कै. वा. म्हाळसापती
(भगत) व त्यांचे डावे बाजूस रा. रा. माधवराव देशपांडे हे आहेत.